

JÕHVIKAS

SOOMAA SÕPRADE INFOLEHT

NR. 52
märts
2015

UUDISED ja KROONIKA

21.12.14– Aastalõpu lõke Tipu Looduskoolis.

22.12.14– Talve algus.

07.01.15 – Talvine suurvesi Soomaal (248 cm).

20.01.15 – Soomaa teabepäev RMK Soomaa looduskeskuses.

21.01.15 – Talvise suurvee teine maksimum (241 cm).

22.01.15 – Sooülikooli mõttekoosolek Tipu külamajas.

22.01.15 – Keskkonna Õiguse Keskuse Infopäev Tipu külamajas.

23.01.15 – Osooni võttegrupp külastas Soomaad.

01.02.15 – Märgalade päeva tähistamine Soomaal. Loeng ja matk Lemmjõe keelemetsa.

03.02.15 – Soomaa teabepäev. Tutvustati

Soomaa rabade taastamiseks kavandata-
vaid töid.

07.02.15 – Looduse Omnibuss tegi ringsõidu Soomaal.

09.03.15 – Selleaastase kevade suurvee maksimum (182 cm)!!

14.03.15 – Haneparved lendasid üle Soomaa.

16.03.15 – Soomaal oli keskpäeval kella kolme paiku sooja 12 kraadi.

Mätas on kuiv. Päiksepoolsetel metsaveertel on maapind tahenenud ning taimevarred pistavad tasapisi pead mullast välja. Meenutuseks, et tänavu oli siiski ka lund ning jääd, on infolehe esikaanel pildike jääkaanes Halliste jõest. Märtsikuu alguseks on Soomaal luhad juba lumest vabad, aga metsa all leidub veel talvise üleujutuse-
aegseid jääpankasid. Päikeselised päevad ja selged ööd sulatavad jääd nii, et suurvett ei tekigi. Märtsi alguses oli Soomaal sellekevadine kõrgeim veetase, 182 sentimeetrit. Natuke vett luhtadele jagus, aga päris “üleujutuse” mõõtu ikka alla kahe meetrine veetase välja ei anna.

Koos kevadpäikesega on Soomaal alanud ka suur askeldamine. Nagu sellest lehenumbri-
st lugeda võite, on Soomaal toimumas rida üritusi. Seekord on kevadtalguid

niipalju, et ristsõna jaoks ruumi ei jagunud. 10. aprillil on talgupäev Toonojal, 25. aprillil Tipus ja 2. mail Oksa puisniidul. Paradoksaalsel kombel on mitmekesise kaitseala säilimisel vajalik ka inimtegevus. Pääsma laane lammimetsa puhul säilib metsakooslus ilma inimese vahelesegamiseta. Mida vähem inimene oma nina laande topib, seda parem. Puisniidul aga vaesustub taimekoosus õige ruttu, kui inimtegevus lakkab. Inimastusega on hoopis kurvad lood. Kui majadest elanikud kaovad, võtavad Soomaa niisked udud maja ning taluhoovi kiiresti loodusele tagasi. Üleoja ja Kupitsa taluhooned on kadunud tosina aastaga. Veel on püsti Pärna talu, aga sellegi katus on pehkinud ning ümbritsev mets sirutab oma varju üle maadligi vajunud talutare.

**KOGUKONNA KOOSOLEK ja
PÕLLUMAJANDUSTOETUSTE INFOPÄEV**
30. aprillil 2015 Soomaal

BaNaWiA

08. kuni 15. veebruarini 2015 korraldasid TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia huvijuht-loovtegevuse õpetaja eriala üliõpilased koostöös Tipu Looduskooliga rahvusvahelise projekti "Back to Nature–Winter Adventure" (lühidalt BaNaWiA). Projekti eesmärgiks on seikluskasvatuse kaudu noorte toomine loodushariduse juurde.

Rahvusvahelises projektis osales 20 noorteuht Eestist ja Saksamaalt, kes jagasid oma riigis kasutatavaid loodushariduse õpetamise viise, taaskasutuse nippe ning said tuttavaks suhtumist muutva kogemusõppe meetodiga. Näda jooksul toimusid neile Soomaa looduses põnevad tegevused nagu räätsamatk, ürgsetel viisidel tule tegemine ja iglu ehitamine.

Noortevahetuse jätkutegevuste raames koostasid huvijuhi eriala tudengid algklassidele suunatud õppeprogramme ja viisid neid Tipu Looduskoolis Viljandimaa kooli õpilastega läbi, osales üle 150 õpilase.

VÕTAME TÖÖLE LOODUSHARIDUSE SPETSIALISTI

Võtame alates 1. maist MTÜ Tipu Looduskooli meeskonda tööle poole töökohaga loodushariduse spetsialisti, kelle ülesanneteks on loodusharidustegevust koordineerida, projekte juhtida ja kirjutada ning õppeprogramme läbi viia. Ootame teotahtelist ja avatud inimest, kes sooviks laste ja noortega tegeleda, on valmis ennast loodushariduse alal täiendama ja lepid paindliku töögraafikuga. Töökuulutuse leidub meie kodulehelt <http://www.tipulooduskool.ee/mtu-tipu-looduskool/votame-toole>.

Avaldusi motivatsioonikirja ja CV-ga palume saata mailiga aadressile info@tipulooduskool.ee.

OTSIME VABATAHTLIKKU RAHVUSVAHELISSE EHITUSLAAGRISSE

26. juulist - 09. augustini 2015 toimub Tipu Looduskoolis rahvusvaheline ehituslaager, millest osa võtma otsime kahte eesti vabatahtlikku.

Töölaagri käigus teostame vajalike remondi- ja hooldustööde Tipu koolimaja alal ja Tipu kultuuriloolisel matkarajal, rajame varbaeda, kasvahoone ja päikesepaneelide süsteemi, ehitame mängumaja, hooldame Oksa puisniitu ning tutvume Soomaa rahvuspargiga.

Kui sa soovid töötada rahvusvahelises seltskonnas, vabas õhus ja tore da projekti heaks, siis võta meiega ühendust. Kuulutuse koos täpsema infoga leiad meie kodulehelt <http://tipulooduskool.ee/blog/otsime-vabatahtlikke>.

Dagmar

Hetki talvisest avastuslaagrist Foto: 3x Dagmar

JÄRELEVALVE SOOMAA

Selleks, et tagada Soomaa rahvuspargi omapäraste maastike, seal kasvavate ja elutsevate liikide kaitse, on sätestatud lisaks looduskaitseadusele Soomaa rahvuspargi kaitse-eeskirjaga rida tingimusi ja piiranguid, mis peavad tagama looduse mitmekesisuse ja hea seisukorra. Nendest nõuetest kinnipidamist kontrollib Keskkonnainspeksioon.

Kontrollkäikudel Soomaal on Keskkonnainspeksioonil varasematel aastatel ette tulnud erinevaid juhtumeid, kus ei peeta kinni keskkonnakaitse nõuetest: tehakse lõket ja sõidetakse selleks mitte ettenähtud kohtades ja viisil, ei peeta kinni liikumiskiirangutest, viiakse läbi tegevusi, mis vajavad kaitseala valitseja (Keskkonnaameti) nõusolekut või on keelatud. Viimased on õnneks harvemad, sest Soomaa Rahvuspargis elavad inimesed ning ka külastajad on üha teadlikumad Soomaa rahvuspargis kehtivatest piirangutest. Kaitse-nõuete rikkumise eest näeb looduskaitseadus füüsilisele isikule ette kuni 300 trahviühiku (1200 eur) suuruse rahatrahvi, kuid õnneks ei ole paaril viimasel aastal olulisi rikkumisi esinenud. Samas on Soomaa rahvuspargi järelevalvel palju abi ka tähelepanelikud loodushuvilised, külastajad ja elanikud, kes teavitavad kahtlastest tegevusest ning Keskkonnainspeksioon saab seda kohe kontrollida. Infot ootame ka edaspidi Keskkonnainspeksiooni lühinumbril 1313.

Tänu tähelepanelikele kodanikele!

Keskkonnainspeksioon tuletabki siinkohal looduses liikujatele ja puhkajatele meelde, et Soomaa rahvuspargis on kehtestatud palju täiendavaid piiranguid ja enne kui asutakse midagi tegema või kuhugi minema, tuleks eelnevalt uurida, kas tegevus on seadustega lubatud.

Mõningatest piirangutest lühidalt. Soomaa rahvuspargis on kaitse-eeskirja järgi keelatud teha lõket kaitseala valitseja poolt ette valmistamata ja tähistamata kohas, va õuemaal omaniku nõusolekul. Rahvuspargis on keelatud sõidukitega sõitmine väljaspool teid ning veekogudel on keelatud mootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Kikepera ja Valgeraba sihtkaitsevööndites on keelatud inimeste viibimine 15. veebruarist 31. juulini ning Paelamaa sihtkaitsevööndis 15. märtsist 31. augustini. Lisaks nendele on rida tegevusi, mida võib teha üksnes kaitseala valitseja nõusolekul ja nende kohta saab täpsemalt uurida looduskaitseadusest ja Soomaa rahvuspargi kaitse-eeskirjast.

Janar Alamäe
keskkonnakaitseinspektor

SOOMAA KOTKAD JA KURED

Istume Tõramaal kamina ees ja minu jutukaaslasel on Gunnar Sein, kes on tuttav Soomaa kotkaste ja must-toonekure elukäiguga. Parasjagu on looduskeskuse saalis käimas kaljukotka lõunamenüü koostamine. Laudadel on väljas kõiksugu kraami, mida kotkad on toiduks tarvitanud. Peame väikese kohvipausi ja tunnen huvi, kuidas kotkaste käsi Soomaal käib.

Esmalt päriksin, kui palju neid kotkaid ja must-toonekuresid Soomaal elab?

Must-toonekuresid on Soomaal kaks paari ja üks vanapoiss. Paelamaa toonekure paar oli üks Eesti edukamaid pesitsejaid, kes tõi igal aastal poja ilma- le ja kasvatas üles. Aga viimasel neljal aastal on Paelamaa kurega kurvad lood. Tõenäoliselt on emalind hukkunud ning isalind jäänud üksinda. Eelmisel kevadel külastas pesa üks emalind, kes paar päeva kurameeris vanapoisiga, aga vist ei sobinud iseloomud ning emalind lahkus. Nii askeldas kurepapi terve suve üksinda pesapaigas.

Tipu külas läheb kurgede pereelu hoogsalt, üks kurepaaridest rajas vanast pesast eemale uue pesa ning kolis sinna poegi kasvatama. Eelmisel aastal kasvutati üles üks poeg. Kaljukotkaid on Soomaal kindlalt teada kolm paari: Kikepera, Öördi ja Valgeraba rabal elab igas üks kotkapaar. Kuresoo kohta hetkel andmed puuduvad – viimasel 3-4 aastal ei ole Kuresoos kaljukotka pesapaika teada.

Kuidas kaljukotkaste pesitsemine on õnnestunud?

Traditsiooniliselt kasvatavad kaljukotkad poegi iga kahe või kolme aasta tagant. Valgeraba kaljukotkad kasvata-

sid poja üles 2012. ja 2014. aastal. Öördi kaljukotkad kasvatasid poja üles 2013. aastal. Kahjuks 2011. aastal Öördi pesapoeg hukkus. Huvitava faktina mainiksin, et Öördi kaljukotka emalind on meile hästi tuntud. Ta on ainuke rõngastatud kaljukotkas Soomaal. Öördi kaljukotkaproua koorus munast 2003. aastal Paide linna külje all olevas Präama rabas (fotol). Pesapojana sai ta siis jalga numbriga rõnga. Kikepera kaljukotkad kasvatasid poja üles 2012. aastal. Aastal 2013 kolisid Kikepera kaljukotkad teise kohta ning ehitasid uue pesa.

Kokkuvõtlikult öeldes läheb Soomaa kaljukotkastele hästi ning pesitsemine on olnud edukas.

Mida teate konnakotkaste kohta?

Soomaal pesitseb 11 paari väike-konnakotkaid. Hinnanguliselt mahuks Soomaale elama 13-14 paari konnakotkaid. Konnakotkad armastavad aegajalt pesakohta vahetada ning uue pesa ehitada, seepärast ei ole hetkel kõikide kotkaste pesapaiku teada. Kuna kotkaste pesapaiku pole teada, siis ei saa ka pesitsemisedukust hinnata. Teadaolevate pesade andmetel võib oletada, et pesitsemine on viimastel aastatel olnud tavaline. Hinnanguliselt kasvab Soomaal üles seitse konnakotka poega aastas.

Praeguse seisuga on „vaba“ Härma konnakotka pesitusterritoorium. Viimase 4 aasta jooksul ei ole sealkandis kotkast nähtud. Nii et üleskutse – kes näeb Härma ja Oksa kandis konnakotkast lendamas, palun Kotkaklubile teada anda.

Nii et üleskutse anda teada kotkaste nägemisest.

Jah, oleme huvitatud teadetest, kus on nähtud kotkaid lendamas. Kõige parem, kui saaks kaardi peale panna punkti kus kotkast nähti, märkida juurde kuupäev ja oletatav liik. Kaljukotkas on pirakas lind ning teda eriti kellegi teisega segi ei aja. Konnakotka võib kullilistega segi ajada. Lennusiluetis on konnakotkas sarnane purilennukiga, mis liugleb õhuvoolus, tema tiivad on rõhtsalt ning tiivaotsad kergelt alla kaardus. Hiireviul on tiivad kergelt V tähe kujuliselt. Kui hiireviu märkab saaki ja valmistub pikeerima, siis teeb hiireviu koha peal rapsivat lendu, konnakotkas aga laskub spiraalselt ringe tehes.

Soomaal on viimastel aastatel üha tihedamalt nähtud merikotkast. Tõenäoliselt on tegemist Pärnu jõe suudmealal pesitseva paariga, kes käib Soomaal nn pardijahil. Sagedamini on merikotkast nähtud Riisa ümbruses ning Mulgi heinamaal. Kel õnne, võib Soomaal kohata ka teist Eesti suurimat kotkast – merikotkast.

Interviuueeris Sookoll

Öördi kaljukotkas Foto: Gunnar

INFOT LOODUSES LIIKUMISE KOHTA SAAB JÄRGENVATEST ALLIKATEST:

Kaitsealade piirid - Maa-ameti geoportaal <http://geoportaal.maaamet.ee>
Kaitsealade kaitse-eeskirjad - Riigi Teataja <https://www.riigiteataja.ee>
Looduses liikumine - Keskkonnaministeeriumi koduleht <http://www.envir.ee/1691>
Looduses puhkamise võimalused - RMK koduleht; <http://loodusegakoos.ee/kuhuminna/voimaluste-otsing>
Veekogu äärde sõitmine, paadi vette viimine - vt looduskaitse- seadus, Riigi Teataja <https://www.riigiteataja.ee>

PELMEENIPÄEV

26. märts 2015 kell 17.30
Jõesuu hostelis

Teeme koos pelmeene Ljudmila Ruukeli juhendamisel. Kohtume Jõesuu hostelis (Keskuse 4, Jõesuu, Tori vald) kell 17.30.

Osalustasu 7 eurot / in ja osalemisest palun teada anda endast 24.märtsiks

e-mailile liina.laanemets@keskkonnaamet.ee või telefoni teel 56987103

TIPU LOODUSKOOLI TALGUD

25. aprill 2015 kell 11
Soomaal Tipu külas

Hooldame Tipu Looduskooli ala ja Pauna kultuuriloolist matkara-
ja, parandame ja paigaldame infotahvli;

MTÜ TIPU LOODUSKOOLI 2015. AASTA ÜLDKOOSOLEK,

25. aprill 2015 kell 15

Talgule järgneb MTÜ Tipu Looduskooli 2015. aasta üldkoosolek,
üldkoosolek algab kell 15.

MTÜ

TIPU LOODUSKOOL

Tule Tipu Looduskooli liikme-
teks

MTÜ Tipu Looduskool otsib oma liik-
meskonda aktiivseid liikmeid, kes
soovivad Tipu Looduskooli arenda-
misele kaasa aidata.

Meie tegevustega saab tutvuda kodu-
lehel www.tipulooduskool.ee.

Kodulehelt leiab ka põhikirja ning
avaldus liikmeks saamiseks

[http://tipulooduskool.ee/mtu-tipu-
looduskool](http://tipulooduskool.ee/mtu-tipu-looduskool).

OKSA PUISNIIDU TALGUD

2. mai 2015 kell 11

Talgutel korrastame Oksa puisniitu ja teostame vajalikud
tööd enne suvist hooldust.

KOGUKONNA KOOSOLEK ja PÕLLUMAJANDUSTOETUSTE INFOPÄEV

30. aprill 2015 kell 16
Soomaa looduskeskuses, Kõrtsi-Tõramaal

Olete oodatud kogukonna koosolekule ja põllumajandustoetuste info-
päevale Soomaa looduskeskuses. Maaelu arengukava 2014-2020 otse-
toetusi, keskkonnatoetusi ning lühidalt investeringutoetusi tutvus-
tab Olavy Sülle Pärnumaa Talupidajate Nõuandekeskusest.

Kõik kes soovivad kogukonna koosolekul pikemalt rääkida või soovivad
mingi teema arutelu, palun sellest aegsasti teada anda: Liina Laane-
metsale – liina.laanemets@keskkonnaamet.ee, 56987103

TOONOJA TALGUPÄEV

10. aprill 2015 kell 9
Toonoja rabasaar

Läheme päevaks Toonojale, et seal ke-
vadtoed ja lõkkepuid teha. Kohtume Ae-
soost u kilomeeter Kaansoo poole viiva
teeääres kell 9.00, kus auto kanuudega
ootab. Kaasa töökindad, jook ja väike ke-
hakinnitus, jalga miskit veekindlat.
Palun anna oma tulekust Liinale teada, et
teaksime söögiga arvestada. [lii-
na.laanemets@keskkonnaamet.ee](mailto:lii-na.laanemets@keskkonnaamet.ee),
56987103.

Infolehe väljaandmist toetab
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

Tipu Looduskool
www.tipulooduskool.ee
info@tipulooduskool.ee

Vastutav väljaandja
Meelis Suurkask
meelis.suurkask@mail.ee